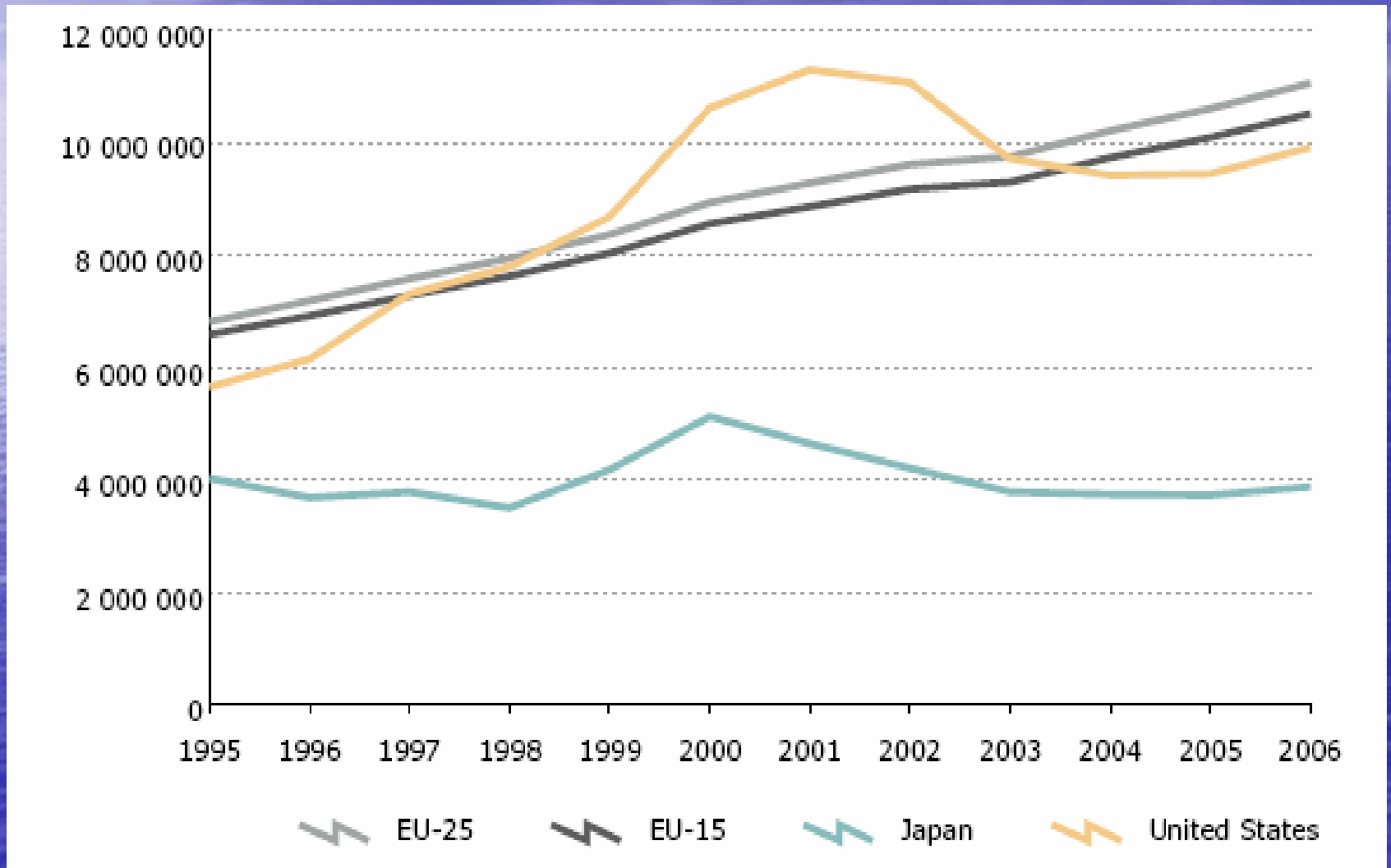

AB'NİN DIŞ EKONOMİK İLİŐKİLERİNİN PARAMETRELERİ

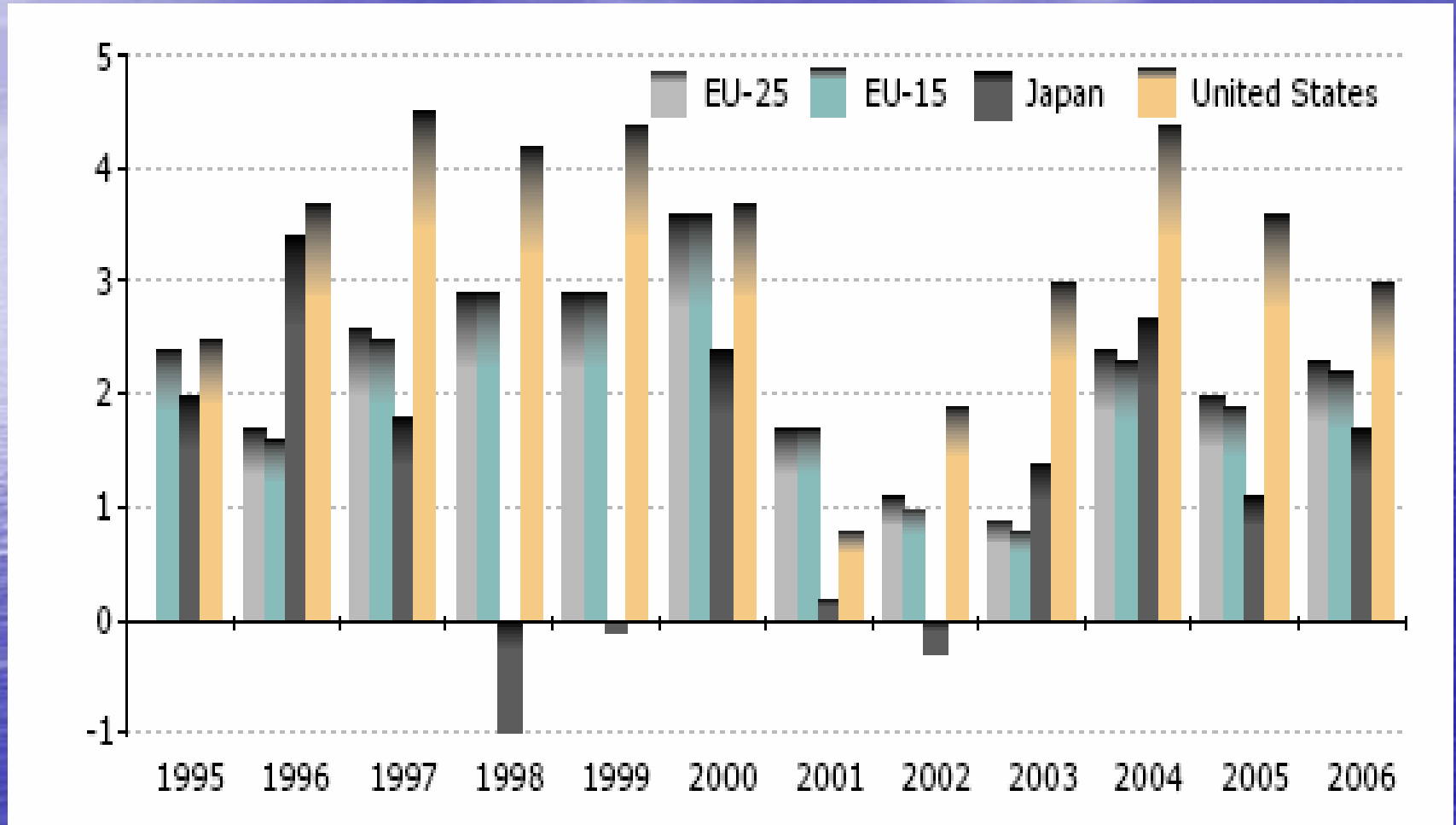
**Canan BALKIR
Dokuz Eylöl Üniversitesi
Avrupa Birliđi Anabilim Dalı**

GSYİH (cari fiyatlarla) milyon EUR

* 2006 tahmin

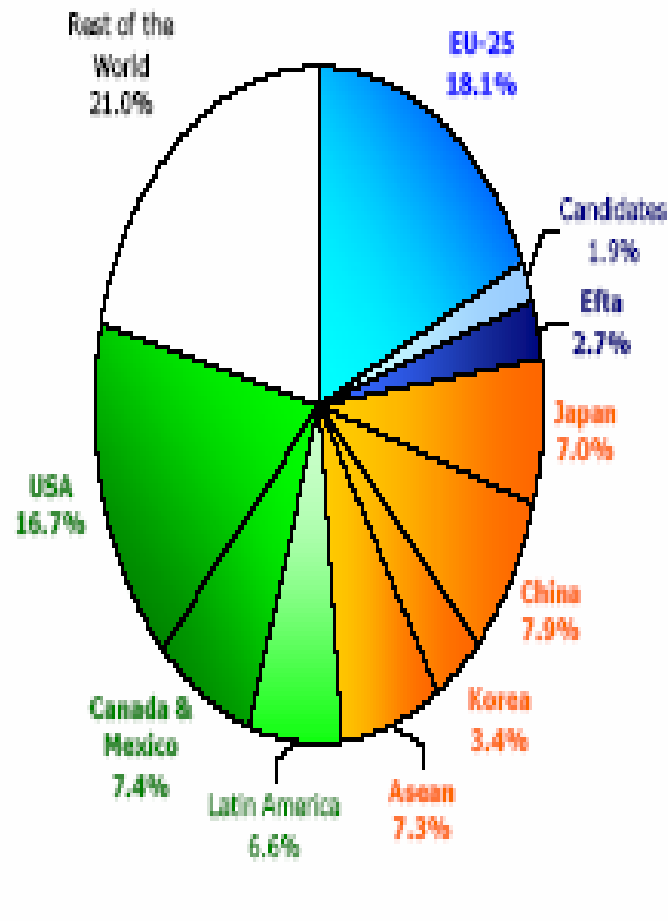
Büyüme Oranı (%)

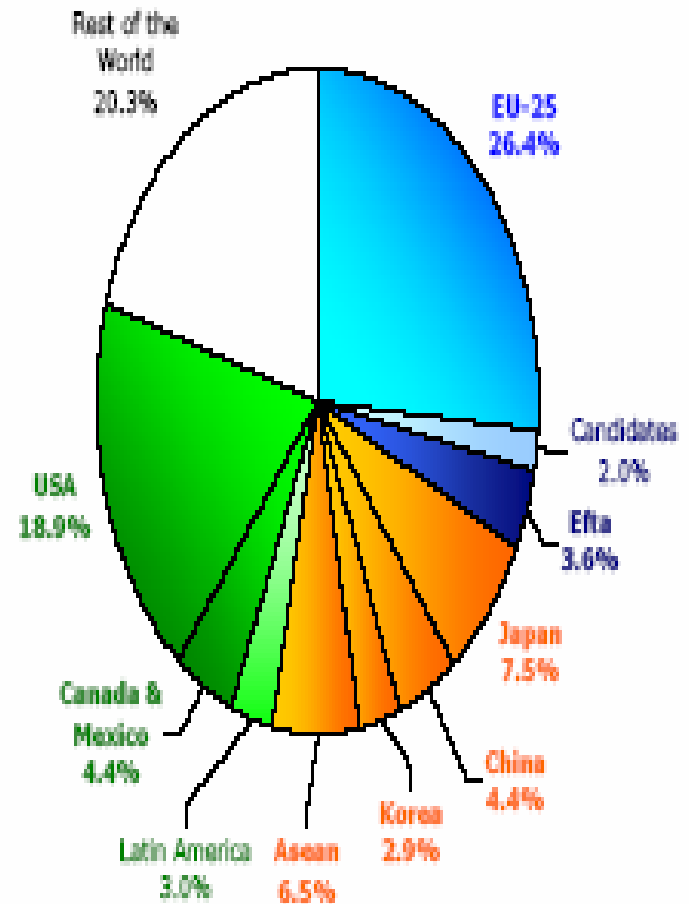
*2006 tahmin

Share of World trade (imports + exports)

Goods (2004)

Services (2004)

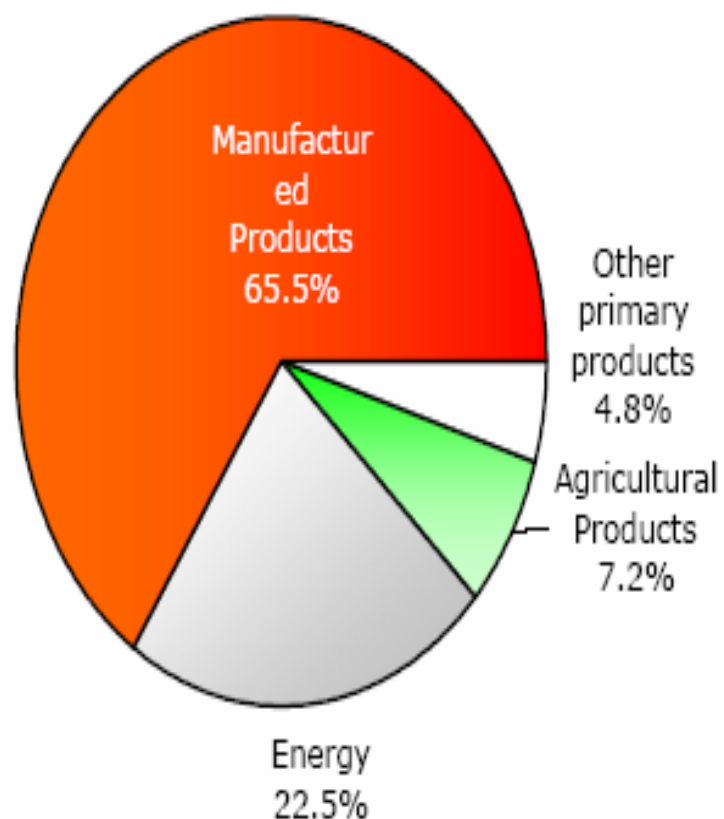

Source: IMF (Data), Eurostat

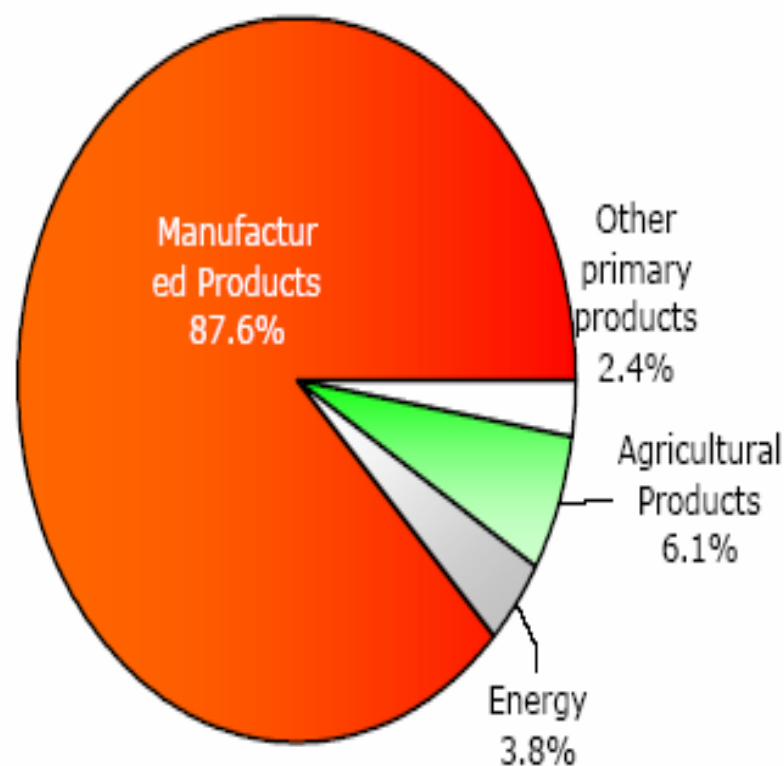
(Latin America excluding Mexico)

Source: WTO, Eurostat

EU Imports of Goods (2005)

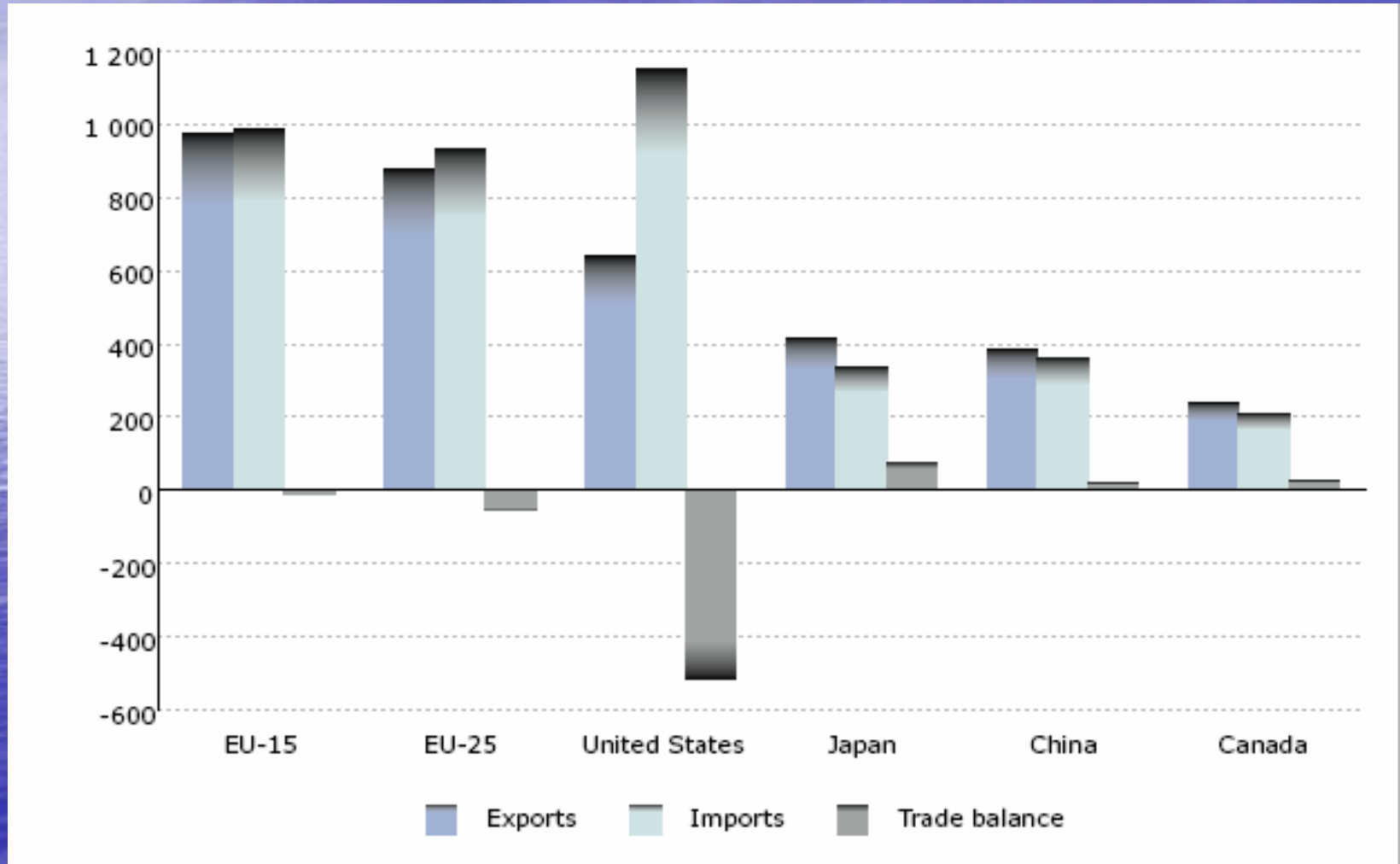

EU Exports of Goods (2005)

Source: Eurostat (Comext)

Uluslararası Mal Ticareti: AB ve Diğer Temel Aktörler (1 000 milyon EUR, 2004)

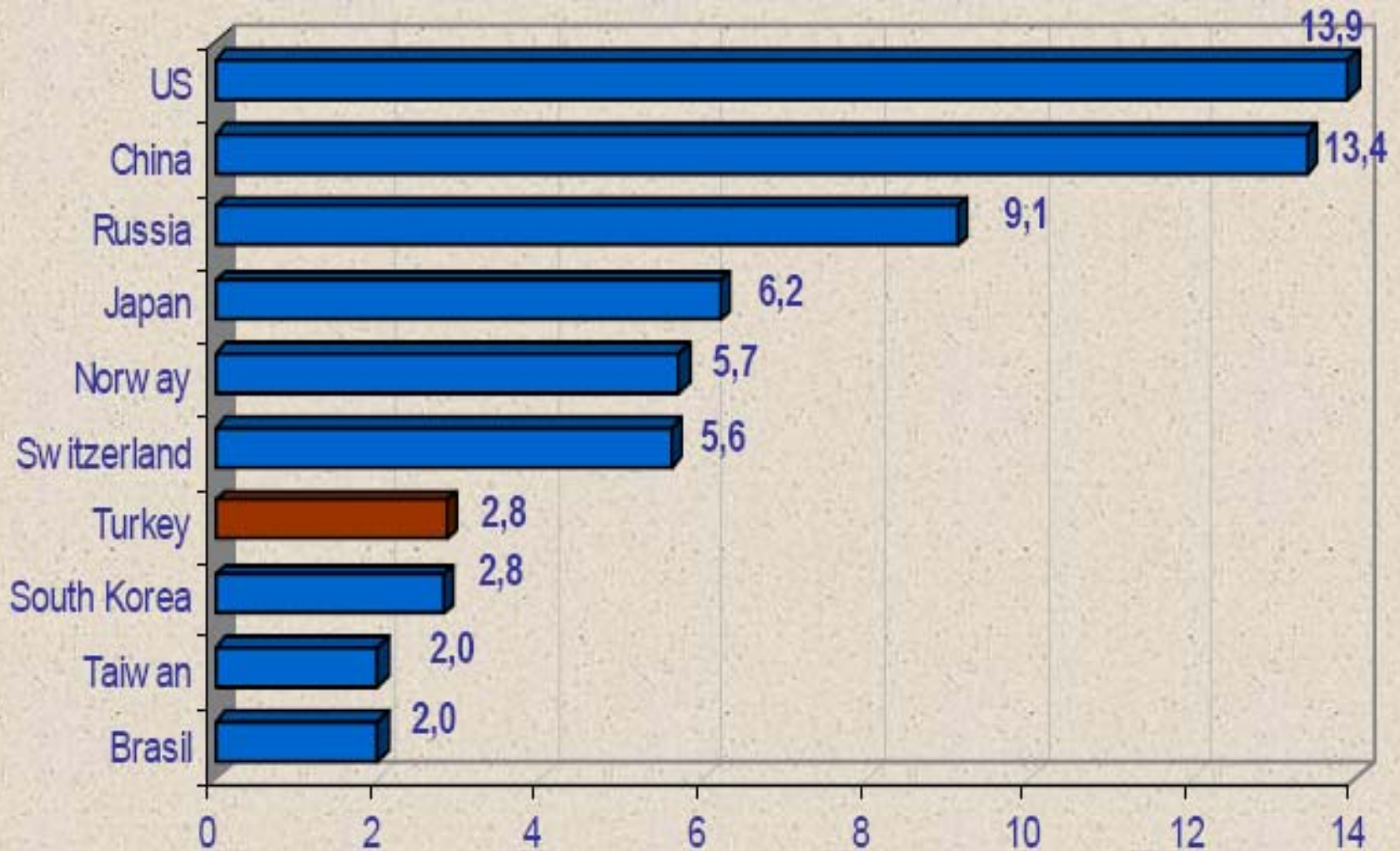
Trade in services for main trading countries

Million Euro	2003			2004			Share of world (%)		Rank	
	credit	debit	net	credit	debit	net	2003	2004	2003	2004
EU25	333392	296387	37005	362681	319908	42773	26.0	26.2	1	1
United States of America	270383	226863	43520	273670	238018	35652	20.5	19.6	2	2
Japan	68618	98594	-29975	78472	108943	-30471	6.9	7.2	3	3
China	41314	48891	-7578	50192	57989	-7797	3.7	4.1	4	4
Canada	37680	44848	-7168	38214	46067	-7854	3.4	3.2	5	5
South Korea	29134	35697	-6564	33306	40355	-7050	2.7	2.8	6	6
Singapore	30563	29326	1237	33105	32712	392	2.5	2.5	7	7
Switzerland	31149	16830	14319	34844	19137	15708	2.0	2.1	8	8
Russia	14347	23976	-9630	16312	27092	-10781	1.6	1.7	9	9
Australia	18696	19002	-306	20434	21046	-612	1.6	1.6	10	10
Norway	19153	17626	1528	20991	19406	1585	1.5	1.5	11	11
Thailand	13966	16062	-2096	15307	18660	-3353	1.2	1.3	12	12
Malaysia	12002	15499	-3496	13480	15337	-1857	1.1	1.1	13	13
Turkey	16872	7586	9287	19332	9063	10269	1.0	1.1	15	14
Mexico	11154	16037	-4883	11258	15901	-4643	1.1	1.0	14	15

Source: Eurostat; IMF Balance of Payments Statistics, 2005

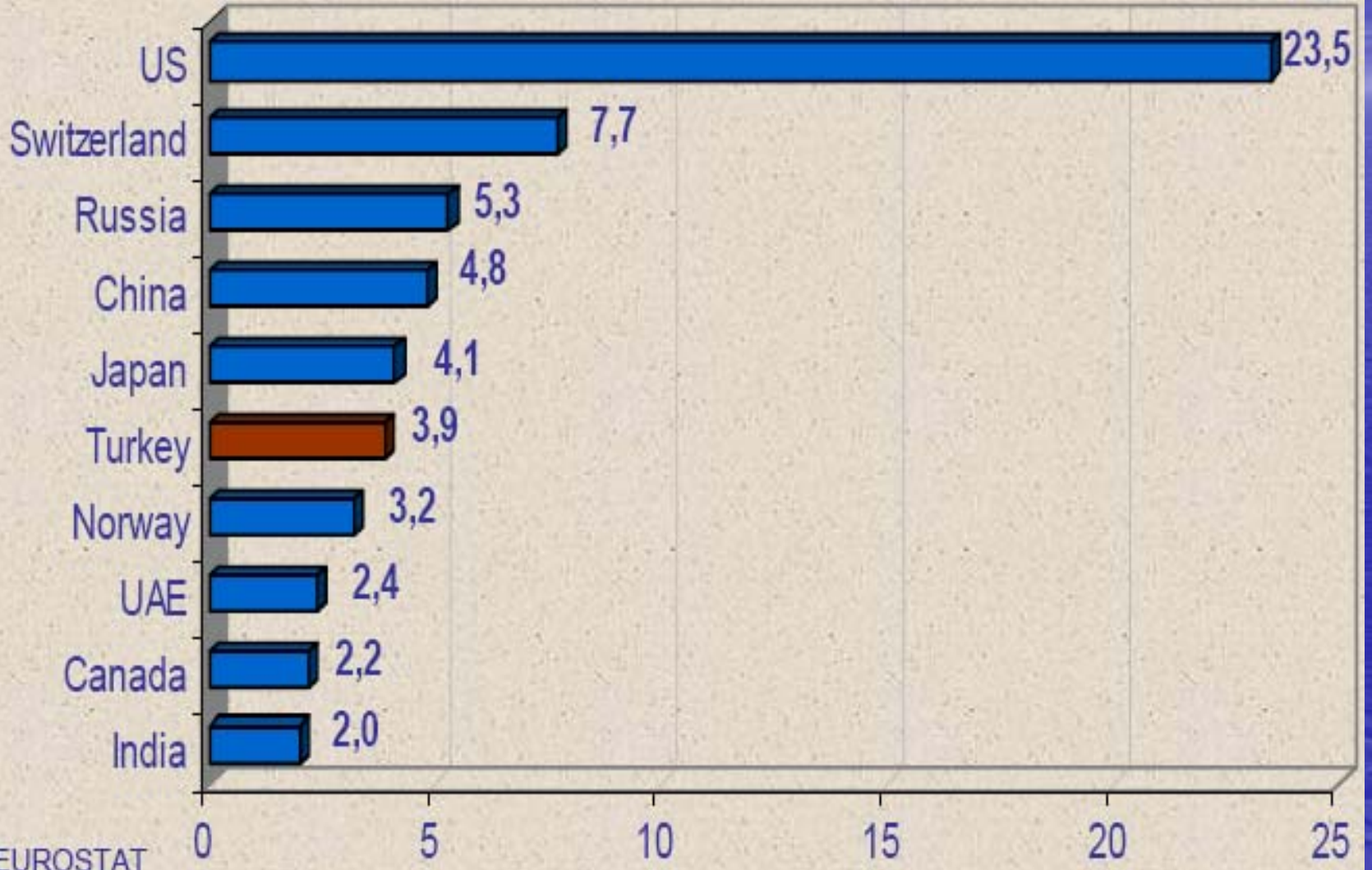
AB İthalatında Ülkelerin Payı

Source: EUROSTAT

AB İhracatında Ülkelerin Payı

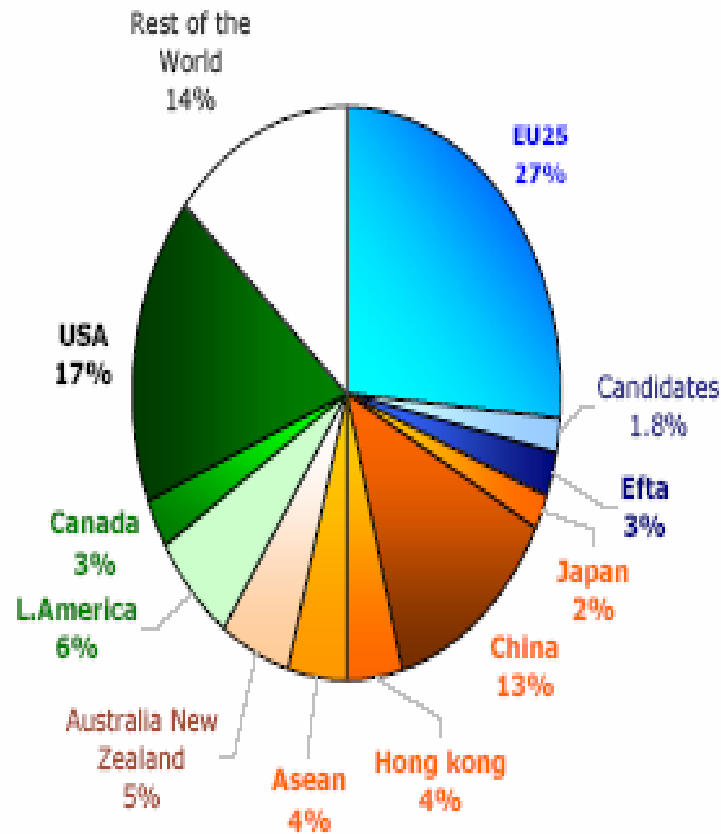

Source: EUROSTAT

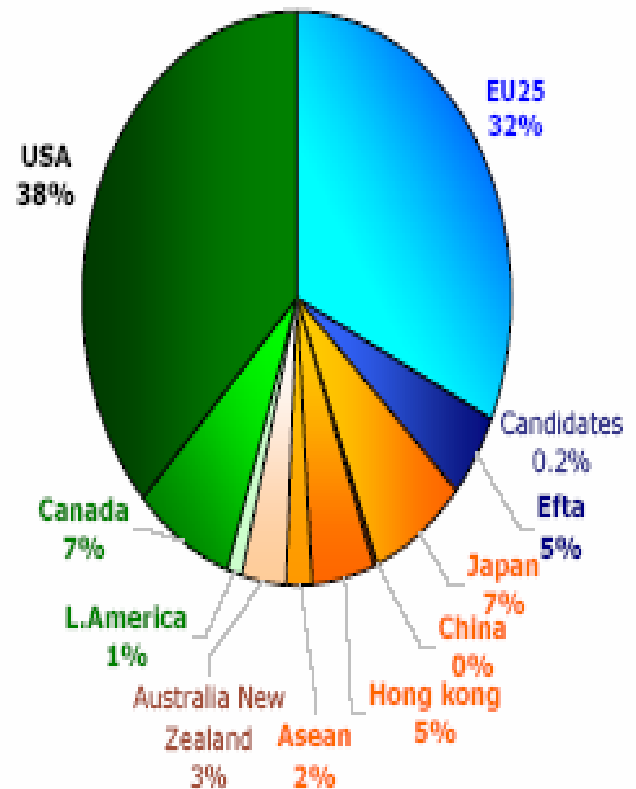
Dünyada Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Share in World FDI Flows 2002-2004

Inflows

Outflows

Source: UNCTAD, Eurostat

World is calculated excluding intra-EU Trade.

AB'nin dış ekonomik ilişkilerini belirleyen parametreler nelerdir? (Denklemin değişkenleri)

Yasal çerçeve, ilkeler, hedefler

- ❖ **Yasal çerçeve: ATA, ikincil mevzuat, uluslararası yükümlülükler, anayasa taslağındaki değişiklikler**
- ❖ **İlkeler: dışa açık ve adil (open & fair), çok taraflılık, demokrasi, insan hakları, hukuk devleti, eşitlik ve dayanışma, Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın ilkelerine göre uluslar arası yasalara saygı... (Anayasa ile getirilen değişiklikler (Madde III-292))**

❖ Hedefler

- uluslararası ticaretteki sınırlamaların kaldırılması;
- Birliğin ortak değerlerinin korunması;
- Birliğin rekabet gücünün artması;
- güçlü para;
- kalkınmakta olan ülkelerin sürdürülebilir kalkınmasını teşvik etmek;
- tüm ülkeleri dünya ekonomisiyle bütünleşmeye teşvik etmek;
- DTÖ kuralları ile çevre standartları arasında açık bir ilişki kurmak

Bu temel parametreler

- 1. Süreç içinde gelişti (GB, Tek Pazar, Ortak Ticaret politikası, Komisyonun dış ekonomik ilişkilerde yetkisi, Anayasa taslağı ile gelen değişim)**
- 2. GATT/WTO ile uyumlu gelişme gösterdi
madde XXIV (Par. 8(a) dayanarak kompleks bir tercihli ticaret sistemi kurması
DOHA Development Agenda**
- 3. iç ve dış sistemler (kurumsal dinamiklerle dış ekonomik ilişkiler) arasında sıkı bir karşılıklı etkileşim**

❖ Yasal çerçeve

- Topluluğu kuran anlaşma 131 , 132, 133, 134 (Başlık IX-Ortak Ticaret Politikası), 300 (228) , 308 (235) ve 310 (238) maddeler
- Md. 131 Topluluğun dünya ticaretindeki gelişmeleri uyumlaştırmayı ve ticaretin önündeki engelleri kaldırmayı amaçladığını vurgulamaktadır.
- Md.133: Anlaşmaları Komisyon üye devletler adına müzakere eder
- Avrupa Parlamentosu'nun ticaret politikası açısından rolü sınırlı, onayı sadece ticaretten daha kapsamlı bir içeriği olan anlaşmalar için gerekli.
- AB Anayasası, AB'nin ticari alanda bir bütün olarak temsil edilmesine doğru gelişme

- **Anayasa Başlık V “Birliğin Dış Faaliyetleri” altında Ortak Dış ve Güvenlik Politikası (ODGP), Ortak Ticaret Politikası (OTP) ve Üçüncü Ülkelerle İşbirliği ve İnsani Yardım konularıyla yer aldı.**
- **Ortak ticaret politikası, Birliğin dış faaliyet ilkeleri ve hedefleri bağlamında yürütülür (Madde III-315).**
- **AB Dışişleri Bakanı’nın yetki alanına ODGP’nin yanında OTP de giriyor (Birlik Dışişleri Bakanı, dış ilişkilerin yürütülmesinden ve Birliğin dış faaliyetlerinin diğer yönlerinin koordinasyon içinde yürütülmesinden sorumludur- Madde I-26)**

dış politika ve dış ekonomik ilişkiler arasındaki çizgi belirsizleşiyor, tayin edici dış politika

- **“güçlendirilmiş işbirliği”, anayasada vurgulandı**
  - **O alanın Topluluk yetkisinde olmaması (ATA 43d);**
  - **İç pazarı engellememesi (ATA 43e);**
  - **Üyeler arası ticarete bir engel veya ayrımcılık oluşturmaması ve rekabeti bozmaması (ATA 43f) koşuluyla**

Ortak Ticaret Politikasının yeni alanları için kullanılabilir

Temel İlkeler Çerçevesinde Birliğin Dış Ekonomik İlişkilerinde Hedefler

1. Uluslararası ticaretteki sınırlamaların kaldırılması

İç ve dış ekonomik dinamiklerin doğrudan bağlantılı olduğu bir ilkedir. ATA 131. madde Topluluğun dünya ticaretindeki gelişmeleri uyumlaştırmayı ve ticaretin önündeki engelleri kaldırmayı amaçladığını vurgulamaktadır. AB'nin iç ve dış ekonomik politikaları giderek piyasa dinamiklerine göre şekilleniyor, müdahale azalıyor, korumacı politika araçları ve düzenlemeleri terkedilmektedir.

AB uluslararası ticarete daha açık ve DTÖ müzakerelerindeki pozisyonları daha esnek bir aktör haline gelmiştir.

DT

2. Ticaret politikası ile gelişmekte olan ÷lkelerin sürdürülebilir kalkınmasını teşvik etmek

Kalkınma ile ticaret arasında bağlantı kurulması

gelişmekte olan ÷lkelerin kalkınmasını, rekabet gücü kazanmasını & uluslararası ticaret sistemine entegrasyonunu desteklemek; GOÜ'lerin ticaret politikaları ile yoksulluğun azaltılması stratejilerinin bütünleştirilmesi; ticaret ile bağlantılı yardımların her ÷lkenin koşullarına uyarlanması

Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik Özel Teşvik Sistemi (kalkınma & çevre)

- **AB'nin Silahlar Hariç Her şey uygulaması (Everything But Arms) girişimi altında en az gelişmiş ülkeler menşeli tüm ürünler için tüm gümrük resmi ve kotaları bertaraf etmektedir**
- **işçi haklarının korunması, çevrenin korunması konusundaki uluslararası sözleşmelere taraf olan ve uyuşturucu ile mücadele konusunda çaba gösteren gelişme yolundaki ülkelere "sürdürülebilir kalkınma ve iyi yönetime" yönelik ek tavizlerin tanınması**
- **GTS + olarak da adlandırılan gelişmekte olan ülkelerin çevrenin korunması, sosyal haklar ve fikri ve sınai mülkiyet haklarına uyum ve uyuşturucu ile mücadeleye yönelik çabalarına destek**

Hedefleri gerçekleřtirmek için c düzeyde uyumlu eylemler içinde

- a.** ok taraflı
- b.** İki taraflı
- c.** Otonom nlemler

a.Çok Taraflı Düzey: Dünya Ticaret Örgütünde müzakere

AB → DTÖ'de tek bir aktör olarak hareket eder. Komisyon 25 üyeli Birlik adına müzakere edip Birliğin çıkarlarını savunur. Topluluk Anlaşmalarının Konseye açık veya zımni yetki vermediği alanlarda üye devletler Komisyonla birlikte uluslararası anlaşmalara taraf olurlar (mixity)

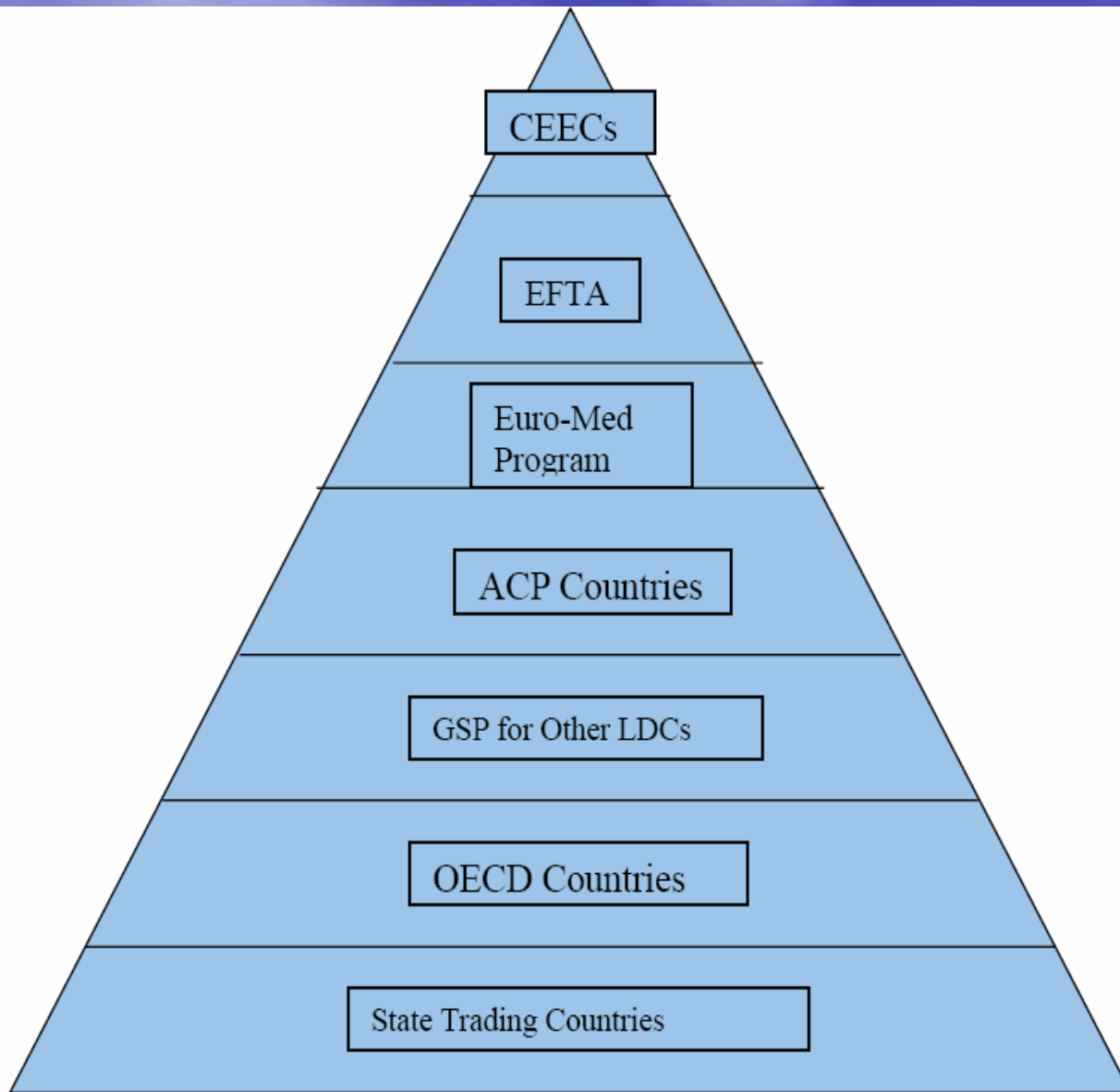
Pozisyonlar

- i.** Sınai Ürünlerde serbestleşme sağlamak
- ii.** Tarım; Doha Kalkınma Gündemi'nde gelişmiş ülkelerde ticarete zarar yaratan iç desteklerin azaltılması, piyasaya erişimin iyileştirilmesi ve ihracat sübvansiyonlarının kaldırılması
- iii.** Hizmetler, mal ticaretinden daha fazla engeller var; en az gelişmiş ülkeler için mali hizmetler, telekomünikasyon ve ulaştırma gibi anahtar roldeki altyapı hizmetlerine odaklanma & ticaretin kolaylaştırılması
- iv.** Özel ve lehte muamele ilkesi; yeni bir kuralın gelişmekte olan ülkelerin içinde bulunduğu koşulları mutlaka hesaba katması gerektiği
- v.** Kapasite oluşturma: DTÖ üyeleri teknik yardım ve eğitim verilmesi için bir "Küresel Güven Fonu" oluşturmuştur. AB katkısı toplam fonların % 60'ı

b. İkili Düzey: ülkelerle ve bölgesel gruplarla

- **Kalkınma boyutu AB'nin geliştirmekte olan ülkelerle ikili ticaret ilişkilerine de yansıtılmaktadır. Bunun en önemli örneği AB ile AKP ülkeleri arasında müzakere edilmekte olan 2008'de yürürlüğe girecek Ekonomik Ortaklık Anlaşmalarıdır (EOA).**
- **Barselona süreci...Komşuluk Politikası...dış ekonomik etkiler yüzeysel işbirliğinden derin ekonomik bütünleşmeye bir adım.**
- **Mercosur ve ASEAN, Körfez İşbirliği Konseyi ve Orta Amerika ve Antiller ülkeleri söz konusu olduğunda AB'nin hedefi ferdi ülkelerle değil, bölgesel gruplaşmalarla anlaşmaya varmaktır**

- Note: (1) Modified and updated based on a diagram provided in Pelkmans (1997).
(2) This figure features until the recent Eastern enlargement of the EU in 2004.
(3) The higher the countries are located in the pyramid, the stronger the preferences provided by the European Union.

Türkiye'nin Serbest Ticaret Anlaşmaları

FTAs in force

1. **EFTA**
2. **Israel**
3. **Bulgaria**
4. **Romania**
5. **Macedonia**
6. **Croatia**
7. **Bosnia and Herzegovina**
8. **Palestine A.**
9. **Tunisia**
10. **Morocco**

FTAs signed

11. **Syria**
12. **Egypt**

Ongoing FTA negotiations

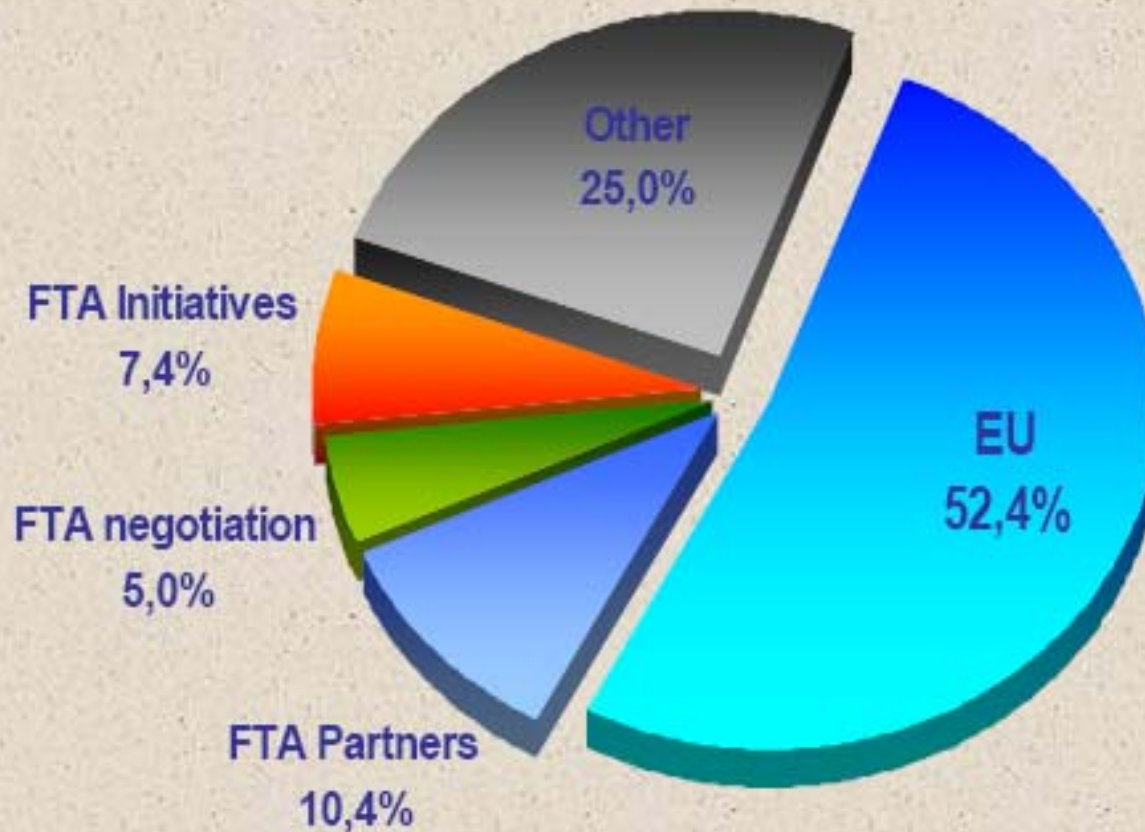
- Lebanon**
- Jordan**
- Faroe Islands**
- Albania**
- GCC**

Initiatives for FTA

- **Algeria**
- **Serbia**
- **Montenegro**
- **Chile**
- **Mexico**
- **MERCOSUR**
- **ACP countries**
- **SACU**

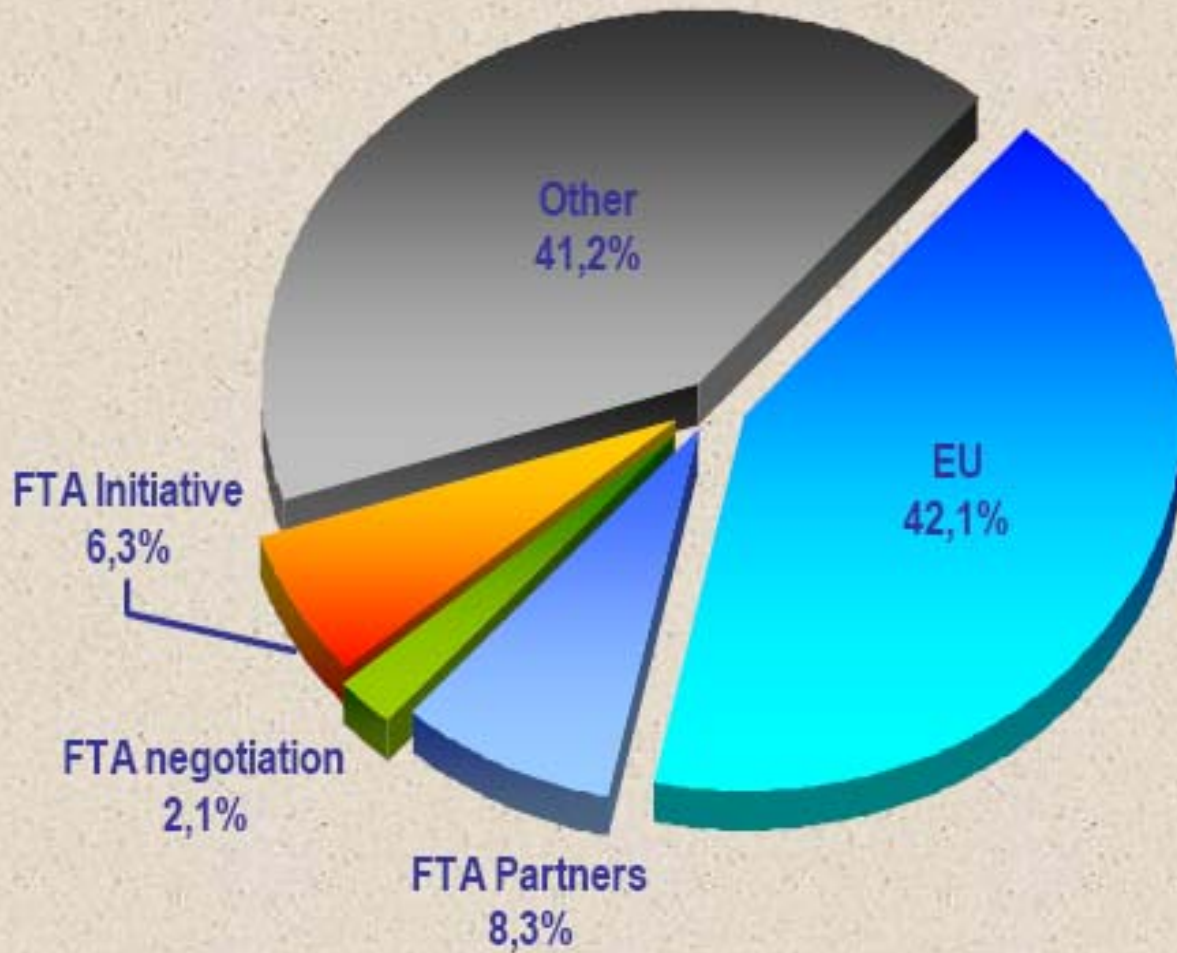
Share of Preferential Trade Agreements in Turkey's Exports (2005)

Source: TURKSTAT

Share of Preferential Trade Agreements in Turkey's Imports (2005)

Source: TURKSTAT

AB-ABD Ekonomik İlişkileri

- **İkili ilişkilerin Temel kaynağı: Aralık 1995 AB-ABD Ortak Eylem Planı**
Mayıs 1998 Transatlantik Ekonomik İşbirliği'ne eşlik eden Yeni Transatlantik Gündemi ikili ilişkilerin ana yapısını oluşturmaktadır.

ticaret ve yatırım engellerini kaldırma

- **ABD ve AB'nin toplam nüfusları 650 milyonun üzerinde → Dünya GSYİH'sinin yaklaşık % 57'sine denk gelen bir toplam**
- **ABD ve AB ticaretlerinin toplamı dünya ticaretinin yarısından fazlası**
- **AB'nin ABD'nin ihracatındaki payı %21,1; ithalatındaki payı %19,2 (2004), ABD'nin ticaret açığı 110 milyar Dolar**

AB'nin yeni stratejisine ilişkin temel eleştiri
► bölgesel ve ikili serbest ticaret anlaşmalarına yapılan vurgunun DTÖ çerçevesindeki çok taraflılığa zarar verebilecek olması

Peter Mandelson "...the key policy choice is not between bilateral agreements and the multilateral system, but between ambitious bilateral agreements that drive forward global liberalisation and bilateral deals that avoid sensitive issues or "open some borders only to close others".

(Commissioner for External Trade, LSE, 9 Oct.2006)

c. Otonom Önlemler

Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi

- GTS'si altında gelişmekte olan ülkelerin toplam AB ithalatındaki payı 1999-2003 döneminde % 33'ten % 40'a çıkmış
- 980/2005 sayılı Konsey Yönetmeliği ile 2006 - 2015 dönemi için geçerli olacak GTS uygulaması
GTS programının kapsamı çoğunluğu tarım ve balıkçılık sektörlerinde olan 300 ilave ürünle genişletilecektir
- İlk uygulama dönemi 1 Ocak 2006- 31 Aralık 2008 sistemin özel teşvik mekanizmasında köklü değişiklikler yapılmış, gelişmişlik düzeyi daha az olan ülkelerin, uluslararası ticari kurallara uymak kaydıyla, pazara giriş olanaklarının arttırılması hedeflenmiştir.

3.Ortak değerlerin korunması & ihracı

- İnsan hakları, demokrasi gibi Birliğin temel değerlerini iğeren Koşulluluk ilkesinin temelinde, ticaret ve işbirliği anlaşmalarından ortaklık anlaşmalarına ve tam üyeliğe giden ödüllendirme/ceza stratejisi yatar. AB mali yardımları, ticaret anlaşmaları ülkelerin iç politikalarında değişimi teşvik eder.
- Koşulluluk IMF koşulluluğunun çok ötesine geçerek sadece ekonomik reform sürecini değil, devletlerin sosyo-politik yapılarını etkiler.

1 **3. Birliğin Rekabet hedefi**

AB'nin en iddialı ekonomik hedefidir.

- **Lizbon stratejisi 2010 dünyanın en rekabetçi ve dinamik bilgi ekonomisi olma hedefi**
- **AB referans olarak ABD ve Japonya'yı almaktadır. Ancak örtülü olarak gelişmekte olan ülkelerle rekabeti de göz ardı etmemektedir.**

Küresel rekabet baskısı

Genişleme, küreselleşme ve yaşlanan nüfusun getirdiği zorluklar

ABD → Avrupa, rakiplerinden üstün, kendine özgü bir alan yaratmak istiyor, bilgi ekonomisine yatırım →

Asya → Avrupa, işgücü maliyetleri üzerinden rekabet edecek olursa kendi demokratik kazanımlarını zorlar

Yenilenen Lizbon Gündemi

Growth & Jobs Strategy.. İç ve dış serbestleşme bağlantısı (P. Mandelson internal and external openness are inextricably linked)

- Asya ve Latin Amerika'dan gelen rekabetçi baskılar ► "Küresel Avrupa:Dünyada Rekabet etmek" başlıklı strateji belgesi (4 Ekim 2006)
- Amaç: AB'nin ticaret politikasının Lizbon hedeflerine katkısını artırmak
  - dış pazarların açılmasında aktif olmak
  - üçüncü ülkelerdeki yasal çevreyi iyileştirmek özellikle Çin,ABD
  - enerji kaynakları dahil ham maddelere daha iyi erişim
  - üçüncü ülkelerdeki kamu ihaleleri piyasalarının açılması
  - fikri mülkiyet haklarının güçlendirilmesi

• **2006 Küresel Rekabet Endeksinde** ilk on arasında 6 AB ülkesi (Finlandiya , İsveç, Danimarka, Almanya, Hollanda ve İngiltere)

Korumacılık azalıyor

• 2002'den 2006'ya anti-damping ve anti-sübvansiyon önlemlerinde azalma eğilimi (2002'de 174 anti-damping 19 anti-sübvansiyon önlemi; 2006'da 133 anti-damping ve 12 anti sübvansiyon önlemi)

GSYİH İçinde Ar-Ge Harcamalarının Payı

	1995	2000	2001	2002	2003	2004
AB 25	1,81	1,86	1,89	1,9	1,9	1,86
AB 15	1,85	1,91	1,94	1,95	1,95	1,92
ABD	2,49	2,73	2,74	2,64	2,67	2,66
Japonya	2,92	3,05	3,13	3,18	3,2	-

Yüksek Teknoloji Ürünlerinin Toplam İhracat İçindeki Payı

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
AB 25	20,3	21,3	21,14	18,7	18,4	18,3
AB 15	19,5	20,6	20,4	18,2	17,7	17,7
ABD	28,7	28,2	26,9	26,2	25	26,8
Japonya	25,1	26,9	24,7	23	22,7	22,3
Türkiye	3,5	4,3	3,5	1,8	2,1	2,2

4. Birliğin Güçlü para hedefi

Hedef: Euro, uluslararası rezerv para haline getirmek & 2022'de doların yerini alması

Euro yeni uluslararası rezerv para olacak mı? İki önemli faktör:

- **Diğer AB üyelerinin Euro'ya katılması, özellikle Birleşik Krallık**
- **ABD makroekonomik politikalarının dolara olan güveni sarsması**

Avrupa'da büyümenin çok düşük olduğu bir dönemde, AMB güçlü bir kredibilite oluşturmuştur (büyüme yerine AMB bağımsızlığı ve para politikasının işlemesine daha fazla önem verildi..Bundesbank örneği)

Resmi Döviz Rezervlerinde Para Birimlerinin Payı

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ABD Doları	71.0	70.5	70.7	66.5	65.8	65.9	66.6
Euro	17.9	18.8	19.8	24.2	25.3	24.9	24.3
Japon yeni	6.4	6.3	5.2	4.5	4.1	3.9	3.7
Pound sterlin	2.9	2.8	2.7	2.9	2.6	3.3	3.6
İsviçre frankı	0.2	0.3	0.3	0.4	0.2	0.2	0.1
Diğer para birimleri	1.6	1.4	1.2	1.4	1.9	1.8	1.6

Kaynak: ECB. 2006, IMF 2006

Dünya Toplam Döviz Rezervinde Euro'nun Payı

Tüm ülkeler

Gelişmiş ülkeler

Gelişmekte olan ülkeler

